

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תצא

גליון מד (קמז)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושתיים לבריאה

שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד עש"ק פ' תצא תחי' שנת ביאת משיח

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ביאור בגמ' תמוה אודות מינוי מלך ד
בחירה במקום המקדש ה
בנוגע למחבר הס' חמדה ימים ו
חסד, דין, ורחמים - פמ"ו בחניא יש שיכוחם
לחב"ד ונה"י ו
ביטול היש וביטול המציאות ו

ש י ח ו ת

שאלות בשיחח ש"פ ראה ש.ז. ז
תנועת נקודה גדולה וקטנה (גליון) י
קני המנורה יא

ש ו נ ו ת

ממלא מקום יב
הערות ללוח היום יום יב

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בל"קו"ש פ' שופטים (שיחה א') מביא קושיא הידועה למה כששאלו משמואל "תנה לנו מלך", הי' הדבר רע בעיני שמואל, הרי יש מ"ע מה"ת "שום תשים עליך מלך"? ומחרץ שאצל ישראל צריך ענין המלוכה להיות רק בכדי שיגיעו ע"י המלך למדריגות נעלות כאלו, שמצ"ע אינם יכולים להגיע, אבל הענין במלוכה שהיא משום "שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו" אי"צ אצלם, כיון שיש להם מצ"ע יראה וביטול למלך מלכי המלכים הקב"ה, אבל כשהם באו ושאלו משמואל שיחן להם "מלך לשפטנו ככל הגוים", היינו מלך שיפעול עליהם ענין היראה שלא יהי' איש את רעהו וכו', הנה לכן וירע הדבר בעיני שמואל, כי נמצא שהי' חסר אצלם הענין דיראה שמים, ובסעי' ד' מבאר ההוראה מזה, דאה"נ שצריכים להיות בדרגא נעלית וכו', אבל מ"מ באם חסר אצלו גם ענינים פשוטים, צריך להיות לו מלך גם על זה, עיי"ש בארוכה.

ועפ"ז נראה לבאר גמ' תמוה בסנהדרין כ,ב, דאיחא שם: חניא ר"א אומר זקנים שבדור כהוגן שאלו, שנאמר תנה לנו מלך לשפטנו, אבל עמי הארץ שבהן קלקלו שנאמר והיינו גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו. (ופירשו שם המפרשים דכוונת הזקנים היתה כשורה שימה לנו מלך לשפטנו עפ"י התורה, ככל הגוים שהמלך שופטם, אבל עמי הארץ אמרו והיינו גם אנחנו ככל הגוים, היינו שהם רוצים להיות ככל הגוים גם בהנהגתם).

וחמהו ע"ז המפרשים דהלא מחחילה כתוב רק בקשת הזקנים, וע"ז כתוב וירע הדבר בעיני שמואל, וגם דבר ה' הי' כי אותי מאסו וגו', ורק אח"כ כתוב בקשת עמי הארץ, וא"כ איך אפ"ל דהזקנים שאלו כהוגן?? וראה בערוך לנר שם שנשאר בקושיא, ועי' במהרש"א שם בחדא"ג, ובס' סנהדרי קטנה שם, ובעץ יוסף שם על הע"י תירץ דמ"ש בבקשת זקנים תנה לנו מלך לשפטנו ככל הגוים, הנה הזקנים אמרו רק תנה לנו מלך, ועמי הארץ הם שסיימו לשפטנו ככל הגוים, עיי"ש. אבל לכאן התירוץ הוא דוחק גדול, וגם הגמ' לא הזכיר זה בבקשת עמי הארץ שהי' שלא כהוגן, אלא במה שאמרו והיינו גם אנחנו וכו'.

ולפי המבואר בהשיחה נראה לחרץ בפשטות, דבאמת וירע הדבר בעיני שמואל מיד בבקשת הזקנים חנה לנו מלך לשפטנו ככל הגוים, וכנ"ל בהשיחה שבוזה ראה שבנ"י אינם במדריגת יר"ש שצריכים להיות, אבל מ"מ סוכ"ס בקשתם היתה כהוגן, כי לפי המעמד ומצב דאז הי' צ"ל להם מלך גם על זה, וכמבואר בההוראה הנ"ל, וראה רש"י שם בד"ה עמי הארץ, שזקנים שאלוהו לרדות הסרבנים שבהם, אבל עמי הארץ שאלו שלא כהוגן כנ"ל שהיו רוצים להיות בהנהגתם ככל הגוים, אבל אין דברי ר"א שייך להא דוירע הדבר בעיני שמואל.

(ב) בלקו"ש פ' ראה מבאר דהבחירה בשילה היהת רק משום הקרבת הקרבנות, שדוקא שם יהי' ההקרבה ולא במקום אחר, משא"כ הבחירה במקום המקדש היא בחירה בעצם בכדי ששם יהי' מקום השראת שכינתו ית', ובמילא בחור חוצאה, צריך שם להיות הקרבת הקרבנות, אבל הבחירה להשראת שכינתו אינה תלוי' בהקרבות, עיי"ש בארוכה.

ועפי"ז אפשר לבאר שיטת ר' חיים בחוס' מגילה י, א, בד"ה ומאי טעמא, וכן בזבחים סא, א, דאפי' למ"ד קדושה ראשונה לא קדשה לעהיד, מ"מ לענין במות לכו"ע אין להם היתר אח"כ, (כסתם משנה בזבחים קיב, ב) עיי"ש, ובאחרונים הוכיחו דזהו ג"כ שיטת הראב"ד, דהרי בהל' בית הבחירה פ"ו הי"ד השיג על הרמב"ם, וסב"ל לענין קדושת ירושלים והמקדש דלא קדשה לע"ל, ומ"מ לא השיג על הרמב"ם שם בפ"א הל' ג' לענין איסור במות, ומשמע דסב"ל דאסור, וזהו כשיטת ר' חיים הנ"ל דאיסור במות לא תלוי אם קדשה לע"ל או לא.

ואפשר לבאר זה, כי כפי ששמע בפ' ראה (כמבואר בהשיחה) הנה האיסור דבמות נובע מענין הבחירה מצד המקום אשר נבחר, ועי' ג"כ רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ט ה"ג שלגבי איסור במות כתב "וירושלים נבחרת לכך" (וראה הערה 45), וסב"ל לר' חיים דבחירה זו אינה תלוי' בשום דבר ושום טעם, אלא דזה נעשה בעצם המקום להשראת שכינתו ית', וא"כ אפי' אם לא קדשה לע"ל, ובמילא אי אפשר להקריב שם קרבנות, אי"ז מגרע כלל הענין דבחירה, ולכן לכו"ע אין אח"כ היתר במות.

אבל שיטת רש"י דלמ"ד לא קדשה לע"ל ליכא אח"כ איסור במות, ראה רש"י זבחים קז, ב, בד"ה וקדשה לע"ל, דמבואר דדוקא אם סב"ל דקדשה לע"ל יש איסור במות, ועי' ג"כ ברש"י שם קיט, א, בר"ה זו, ובכ"מ שכן כתב, ועי' ג"כ ברבינו חננאל מגילה שם ועוד ראשונים.

ולכאו' משמע דסב"ל דהבחירה שנוגע לאיסור במות תלוי בקדושה, ולכן אם סב"ל דלא קדשה לע"ל, ואי אפשר להקריב שם קרבן, שוב אין עוד כאן הדין בחירה, ובמילא ליכא איסור במות, ומשמע דהבחירה תלוי' בקדושה והקרבה ויל"ע בזה.

אבל י"ל דזהו רק בהנוגע להבחירה שנעשה בעת בנין ביהמ"ק, שמשום בחירה זו בא איסור במות, אבל בנוגע להבחירה שהיתה עוד מזמן האבות כמבואר בהשיחה בסעי' ח', הנה בבחירה זו לא שיין שום שינוי, ולכן לע"ל יהי' הביהמ"ק דוקא במקום זה, כי בחירה זו לא נחבטלה מעולם. ועי' בס' תורת הקודש ח"א סי' ב', וח"ב סי' ה'.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש שופטים ש.ז. ע' 6 הערה 10, מביא מספר "פרי עץ הדר" (מנהגי ס"ו בשבת).

ולהעיר, שעל שער הספר הנ"ל מפורש שהוא העתק הספר "חמדת הימים", וידוע שיש ספק בנוגע למחבר ספר זה, וכמה גדולי ישראל (היעב"ץ, בעל מצחת אלעזר, ועוד) טענו שמחברו הוא מחלמידי ש"צ.

- ולהעיר, שיש מפורשים (הערוה וציונים להגר"ל ביסטריצקי שי') דמ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן; בקונטרס אחרון לשו"ע סרפ"ה "וכ"כ בח"ה ח"ב פכ"ו ע"ש", הכוונה בזה היא לספר "חמדת הימים", אבל נאמת הדבר טעון בירור, כי לפי זה צריך לתקן את החלק ואת הפרק כמ"ש בהערות וציונים שם. וצ"ע.

* * *

בלקו"ש שם ע' 10, בשוה"ג להערה 36 (בקטע הב'):
"בחניא פכ"ו... חסד דין רחמים... אבל במקומות אלה... הכוונה... לג' קונין (אלא שבכל קו... יש: ענינו, שייכותו ללמעלה, שייכותו ללמטה)".

ולכאוף: בחניא שם (פכ"ו) הובא רק "ענינו" של הקו - "חסד דין רחמים"; אבל "שייכותו ללמטה" (שזהו "נה"י", לכאורה), ו"שייכותו ללמעלה" (שזהו "חב"ד", לכאורה) לא הובא שם.

אבל להעיר, שבהניא מהד"ק שם הגירסא במקום "חסד דין רחמים" - "חב"ד", ולפי זה, מונה גם "שייכותו ללמעלה", וגם "ענינו" - חדין דרועין וגופא".

ועוד להעיר, שבהניא שם מסיים "וכו'", ובהערות ותיקונים לתניא שאר מקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א מהו ה"וכו'". ולפי הביאור שבשוה"ג הנ"ל אולי נחישבה הקושיא, כי בזה מרמז ל"שייכותו ללמטה", נה"י וגם ל"למעלה", חב"ד וראה בהערות למהדו"ק שם.

א' מאנ"ש

- ברייטן ביטש, ברוקלין -

ג. בלקו"ש פ' ואחחנן ש.ז. מבאר מבאר החילוק בין הספרי והמד"ר שלדעת הספרי לפי פי' הא' ואחחנן הוא לשון מתנת חנם, ולא לשון תחנונים ותפלה, ולדעת המד"ר ואחחנן הוא לשון של תפלה ותחנונים אלא שהוא מתפלל שיתן לו השי"ח מתנת חנם, ומבאר שלדעת המד"ר בעצם מצד למעלה אין עבודת הנבראים חופס מקום אלא שכך בחר הקב"ה שיהי' חופס מקום ולכן יוכל לבקש ולהתפלל שיוחן לו מצד זכויותיו, אלא מ"מ אינו חובע אלא מבקש בלי מתנת חנם כיון שבעצם אינו חופס מקום, ולפי הספרי הנה הצדקים גם מצדם לא מצד כמו שהוא לפני הקב"ה אלא גם מצדם מרגישים שאין להם זכות ואינו חופס מקום, וכמו שמביא עניות משה שחשב שאם הי' אחד עם

הכחות שלו הי' טוב יותר, והנה לכאן לפי המדר' הוא כמו שהוא מצד הלמע' ופי' הספרי כמו שהוא מצד למטה.

וקשה לפי"ז מה שכותב בהערה 28 שלפי מ"ש באוה"ת ש"י לשונות של חפלה הם כנגד י"ס שבמלכות וענינה כנגד כתר שבמלכות י"ל שאופן החפלה המבואר במדרש הוא כנגד היצוניות הכתר (שהוא מקיף (הקרוב) ויחירה מזו מתלבש בי"ס) והאופן שבספרי כנגד פנימיות הכתר ולכאורה הוא היפך מבפנים כנ"ל.

ואפשר להסביר זה עפ"י מה שמבואר בחסידות החילוק בין ביטול במציאות וביטול היש, אף שביטול במציאות הוא ביטול גדול יותר מביטול היש, שהרי הוא בטל במציאות, ובביטול היש הוא רק שמבטל ישותו, אבל מציאותו אינו בטל מ"מ ישנו מעל' בביטול היש על ביטול במציאות, שהרי זהו מציאותו שהוא בטל, ואם יהי' דבר שיהי' היפך מציאותו אינו ברור שיעבוד בנסיונו, אבל בביטול היש הלא מציאותו הוא ישות וכאשר מבטל ישותו הוא מבטל מציאותו, ולכן ביטול היש מגיע למע' יותר מביטול במציאות וכמו שמביא בהערה שמצד היצוניות הכתר יש נתינת מקום לעבודה הנבראים וא"כ הם איזה מציאות, אבל כצד פנימית הכתר אין שום מציאות כלל לא כלא חשיב אלא לא חשיב.

וזהו שאצל משה הי' לא רק המעל' דביטול במציאות אלא שהי' בו ג"כ המעלה דביטול היש כחטבוך הנ"ל. אלא שצ"ל לפי הנ"ל שהענינות דמשה וכן הואתחנך, בקשת מחנת חנם, הוא מצד הענין דביטול היש, א"כ למה לעניווח הנ"ל הייתה רק אצל משה, וכן הבקשה דמחנת חנם הלא' בספרי וברש"י אעפ"י שהצדיקים כו', ולכאן' הלא הענין דביטול היש הוא עבודה הטייכה לכאן' ואחריו' כל אדם ימשוך, והחידוש הוא שגם הצדיקים אף שהם בטלים במציאות מ"מ פועלים בעצמם גם הענין דביטול היש, אבל ההסבר נראה פשוט אצל כאו"א אף שמבטל ישותו בדרך אתכפי' אבל מ"מ בהרגשתו הוא מציאות ולכן אף שלפועל הוא עושה כל מה שהצדיק עושה הנה זהו רק בפו"מ, אבל עניווחו הוא ענין השייך להרגש, ובהרגשו איננו בטל ולכן איננו שייך לעניווח הנ"ל, וכמו"כ חפלה הוא ענין של בקשה ובקשה היא לפי כוונת הלב שבאמה מבקש מתנת חנם אבל הוא היות ובהרגשתו הוא מציאות איננו יכול לבקש באמה מחנת דגם.

אבל אצל משה שהי' בטל באמת כמ"כ במעלה הביטול היש שהי' אצלו הי' באמת ולכן הי' באמת עניו, ובאמה בקש מחנת חנם.

הרב אברהם קארף

- מיאמי פלא. -

ש י ח ו ח

7. א) בשיחת ש"פ ראה סוף ע' ז, וז"ל: דער נה"א זאגט צו דעם נה"ב משכני אחרין נרוצה. ולכאורה, פירוש זה בפסוק משכני אחרין נרוצה הוא חידוש גדול. כי בפשטו "משכני אחרין נרוצה" הוא אמירת כנס"י להקב"ה, ולא אמירת נה"א לנה"ב.

ולפי הפירוש שהובא בהשיחה (הנחה) אינו מובן: היאך יתכן שנה"א אומרת לנה"ב "משכני אחריך נרוצה" שנה"ב חמשוך אח ושנה"א תרוץ אחרי נה"ב?

ויחירה מזו: בהשיחה עצמה אומר ד"נרוצה" לשון רבים קאי על שתי הנפשות, נה"א ונה"ב. ולפי הפירוש ש"משכני אחריך נרוצה" הוא אמירת נה"א לנה"ב, יהי' נמצא, ד"אחריך נרוצה" לשון רבים שקאי גם על נה"ב הוא שנה"ב תרוץ אחרי נה"ב. דלכאורה אין לזה שום פירוש.

ונראה שבהשיחה לא נאמרו מעולם דברים כאלו דמשכני גו' הוא מאמר נה"א לנה"ב (והמניח הוסיף הוסיף זה מעצמו), והפסוק "משכני אחריך נרוצה" הוא מאמר כנס"י להקב"ה.

ב) בשיחה הנ"ל ע' טו, וז"ל: דער ענין פון ש"ק איז פארבונדן מיט עונג... וכמבואר אין דעם ענין פון ג' סעודות דשבת אז זיי זיינען כנגד די דריי בחינות בתענוג שבשבת, בחי' מלכות ז"א און עתיק.

לכאורה, רק עתיק הוא בחינת תענוג, ולא מלכות וז"א. ומהו הפירוש שהם (מלכות ז"א ועתיק) ג' בחינות בתענוג? וגם בזה החירוץ הוא שבהשיחה נאמר באופן אחר. ובזכרוני נאמר בהשיחה: שבכל ג' הסעודת, גם ב"סעודת דחקל תפוחין קדישין" (מלכות) וב"סעודת דזעיר אנפין", אומרים "ועתיקא קדישא אחיך לסעודא בהדה" ("בהדי"), ועתיק הוא בחינת תענוג.

ג) בשיחה הנ"ל ע' מג, וז"ל: בשעת מען רעדט וועגן "עלה ארי" זה נבוכדנאצר דכתיב עלה ארי" מסובכו כו' והחריב אריאל (דעם ביהמ"ק) - האס לכאורה בעדארפט שטיין "עלה ארי", חסר ה"א. ווייל (א) במכש"כ פון עפרון - "ועפרון ישב, כתיב חסר כו'". עכ"ל השיחה. ובהמראי מקומות שם: חיי שרה כג, י. ובפרש"י שם.

ולכאורה אינו מובן: ההוכחה שמביא בהשיחה ממ"ש "חסר" גבי עפרון הוא - דכאשר מדברים אודות מי שהוא שמתנהג בהנהגה בלתי רצויה, כותבים את שמו (של המתנהג כן) חסר. ולכן מקשה, דמכיון שמדברים כאן אודות הארי" (נבוכדנאצר) שהחריב את ביהמ"ק, הי' צ"ל "ארי" חסר. ועפ"ז א"מ:

1) בפרש"י חיי שרה שם: "ועפרון ישב - כתיב חסר, אוחו היום מינוהו שוטר עליהם כו'". הרי שה"חסר" שם הוא לפי ש"יושב" בוא"ו הוא לשון הוה, ובכדי לרמוז שרק אוחו היום נעשה לשוטר, כתיב "ישב" בלא וא"ו. ועפ"ז, ה"חסר" ד"ועפרון ישב" הו' השטיין לדקדוק ד"יושב" בוא"ו הוא לשון הוה וחמיד, משא"כ "ישב" בלא וא"ו), ואין זה ענין של חסרון ופתיחות שבא בסיבת הנהגה בלתי רצויה. ומה זה שייך לעניננו?

2) אפילו כשנמצא איזו סברא שגם ה"חסר" ד"ישב" שבעפרון הו' של חסרון ופתיחות הבא בסיבת הנהגה בלתי רצויה - עדיין אין זה דומה לנדו"ד. כי ה"חסר" שם הוא בנוגע לפעולה של עפרון (הישיבה שלו, "ישב" חסר), משא"כ שמו של עפרון שם הוא

מלא בוא"ו, ואילו בנוגע ל"עלה ארי" הקושל אברהם בהשיחה היא שחיבת ארי" יהי' חסר ("ארי"). ובאם רוצה לדמות זה ל"ועפרון ישב" (שה"חסר" שם הוא לא בעפרון גופא כ"א בה"יושב", "ישב") הי' צריך להקשות שגם כאן יהי' כתוב "על ארי", היינו: שהארי' גופא יהי' מלא בה' והפעולה שלו "עלה" תהי' חסר, "על"?

(3) נניח אפילו שנמצא חירוף מיושב ומרווח לשתי שאלות הנ"ל - עדיין א"מ, בהקדים: ידוע הכלל דכאשר אפשר להביא ראי' פשוטה, אין צורך בהבאת ראיות על יסוד פלפול מסוכן. והנה בפרשת ח"ש כג, טז כתיב "וישקול אברהם לעפרן" ובפרש"י שם: "חסר וי"ו לפי שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה". וענין זה הוא דומה מש לנדוד, דה"חסר" שבפסוק זה הוא בשמו של עפרון גופא (עפרן חסר וי"ו), וגם "חסר" זה הו"ע של חסרון ופחיתות שמצד הנהגה בלתי רצו" (שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה). ועפ"ז: אפילו באם נמצא איזה חירוף (ע"ד הפלפול) בנוגע להוכחה מ"ועפרון ישב - חסר", עדיין יוקשה: למה אינו מביא הוכחה מ'וישקול אברהם לעפרן", שהיא הוכחה פשוטה ודומה מש לנדוד?

ולולי דמסתפינא הוה אמינא גם בזה שבהשיחה נזכר רק "כמו עפרן חסר" (או איזה לשון אחר כיו"ב), והכוונה בהשיחה היא באמת להפסוק "וישקול אברהם לעפרן". ורק שבהשיחה לא נאמר במ"מ של הפסוק (שהוא בח"ש כג, טז), והמניח כשהתחיל לחפש בפ' ח"ש וראה שכחוב "ועפרן ישב" וברש"י שם "כתב חסר" חשב שהכוונה היא לפסוק זה.

(ד) בשיחה הנ"ל ס"ע מט ואילך מובא הסיפור שבגרמא (ברכות כז, סע"ב ואילך) דכשרצו למנות את ראב"ע לנשיא שהי' אז צעיר "אחרתיש לי" ניסא ואהדרו לי' חמני סרי דרי חיורחא" והי' נראה כמו זקן, כבן שבעים שנה. ומקשה בהשיחה (ס"ע מט ואילך): באם לצורך נשיאות צריך לזקנה - הרי צריך שהי' זקן באמת, ומה הועיל שצמחו לו שערות לבנות, מכיון שאליבא דאמת הי' צעיר? ויתירה מזו: הרי החכמים שרצו למנות לנשיא הכירו אותו מקודם (לפני שנעשה הנס) וידעו שהוא צעיר (ושער עכשיו היו לו שערות שחורות או אדומות), "איז וואס וועט העלפן אז "אחרתיש לי" ניסא כו" - מ"גייט דען אימעצן אפנארן?!". עכ"ל השיחה. ופשוט שהתיבות "מ"גייט דען אימעצן אפנארן" אינם בדיוק כ"כ - כי השאלה בהשיחה היא שלא הי' אפשר לרמאותם (מכיון שהכירו אותו מקודם), והלשון "מ"גייט כו" אינו בדיוק כ"כ.

ולאחרי זה ממשיך בהשיחה וז"ל: "און זאגן אז ער איז געגאנגען למקום שני וואו מ'האט אים ניט געקענט, און מ'גייט אימעצן ח"ו אפנארן - קען מען ניט, ווייל וואס איז דאס פאר אן ענין איז תורה אפנארן ח"ו?! דער ענין פון א נס (!אחרתיש לי' ניסא כו") און אפנארן - זיינען צוויי הפכים". עכ"ל השיחה.

ואינו מובן: היאך שייך "זאגן אז ער איז געגאנגען למקום שני וואו מ'האט אים ניט געקענט כו'" (וצריך להפריך חידוץ זה בהסברא "ווייל וואס איז דאס פאר אן ענין אין חורה אפגארן ח"ו") - הרי הסיפור בגמרא הוא שזה ("אהדרו לי" חמני סרי דרי חיורתא") הועיל שמינו אותו לנשיא (במקום זה שהכירו אותו), והיאך שייך לומר "אז ער איז געגאנגען למקום שני כו'?"

ולפענ"ר, בהשיחה נאמר: דאפילו באם הי' הולך למקום שני (שאפשר להטעות) לא הי' מטעה ח"ו. ובפרט דמכין שזה הי' נוגע לאלו שהכירו אותו (שהם ימנו אותו לנשיא) - שלא הי' גם אפשריות להטעותם.

א' מאנ"ש
- ברקלין נ.י. -

ה. בגליון שופטים מג (קמו) שואל א' הח' על דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א (בהחודות א' אלול ש.ז.) שתנועה קטנה של החולם הוא חטף קמץ, ולכאור' לפי הכלל ששם הנקודה (=החטופה) מורכב מהחטופה הגדולה ומהחטופה הקטנה שלה (כך שהחטופה הראשונה היא השייכת לשם הנקודה והשני' הנגדית לה) כגון; קמץ (ק' - לקמץ, מ' - בפחה), פחה (פ' - בפחה, ה' - בקמץ) וכו', דלפי"ז בחולם החטופה תחת הלמ"ד היחה צריכה להיות חטף קמץ (ד:) שהיא החטופה הקטנה של החולם כדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א ולא קמץ רגיל כנדפס.

והאמת היא שכ"ק אדמו"ר שליט"א לא אמר שתנועה הקטנה של חולם הוא חטף קמץ, אלא קמץ קטן, וידוע החילוק בין חטף קמץ לקמץ קטן, שחטף בכלל בא במקום שְׁנֵא באותיות גרוניות אהח"ע, ואילו קמץ קטן הוא החטופה הקטנה של חולם (כגון: כל, ובשכבך), וממילא אין כל סחירה להכלל הנ"ל (אע"פ שהכלל הזה לא מתאים בדיוק לכל שמות הנקודות) שאכן תחת הלמ"ד יש קמץ קטן. [אלא שצ"ע עדיין אם לפי כללי הדקדוק קמץ זה הוא קמץ קטן או קמץ רגיל].

ובכמה נוסחאות מובא [וכן בסידור בציוור האותיות עם הנקודות] שתנועה הקטנה של החולם הוא חולם חסר היינו בלי וא"ו, (וכן לגבי החיריק בלי יו"ד).

ובדרך אפשר י"ל - לפי נוסחאות אלה עכ"פ - מדוע לא הודפסו חטופות' הם הקטנות של חולם וחיריק, מכיון כשהחינוך לומר אח צורת הנקודות לגביו לא משנה כ"כ ההבדל בין חולם חסר לחולם מלא, שהרי ציוור הנקודות הוא אותו דבר, והשינוי הוא רק בהוספת או בהחסרת הוא"ו (וכן לגבי חיריק באות יו"ד), משא"כ לגבי שאר הנקודות יש הבדל בציוור הנקודה בין חטופה גדולה לקטנה כמו קמץ ופחה, צירה וסגול וכו'.

אמנם עדיין צ"ל מדוע הודפס השוא לאחר הסגול ולפני החולם, הרי כידוע שיבותו של השוא ה'א (לא לחטופות הגדולות והקטנות, אלא) לחטף חטף קמץ וכו'.

יעוד צ"ע בכל זה.

א' התמימים

- תות"ל 770 -

1. בהחלטה דש"פ מסו"מ וש"פ דברים ש.ז. ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א שיש פלוגתא בין גדולי ישראל אודות צורת המנורה, והשיטה שס"ל שקני המנורה הי' בצורת חצי קשת (כמו שמצויר ב"שער טיסוס") הוא האבן עזרא בפ' תצוה כז, כא שכוחב: "ונכוז הוא להיות טעם יערוך בעבור היות הנרות כחצי עיגול".

וכן בספר 'מעשה חושב' איתא שהקנים נמשכין בעיגול אבל לא הביא את דברי הראב"ע בחור מקור לדבריו.

וכן ביאר שיש נפק"מ להלכה, שלדעת הראב"ע מותר לעשות מגורת בעלת קנים בקו ישר, מאחר שאין זה כצורת המנורה דביהמ"ק, עיי"ש.

ולא זכיתי להביין, מדוע צריכים לפרש שהאבן עזרא ס"ל שהקנים היו בחצי עיגול ובהקדים: דלכאורה נראה שהאבן עזרא רוצה לבאר הטעם שהיו צריכים לערוך את הנרות "בעבור היות הנרות כחצי עיגול", וא"כ: א) מאי שנא בנוגע לערוך את הנרות אם הקנים היו בחצי עיגול או בקו ישר?

ועוד ועיקר ב) האב"ע מפרש פסוקים כ' וכ"א, שמדבר רק על לערוך את הנרות, ומפרש שהטעם שהיו צריכים לזה "בעבור היות הנרות כחצי עיגול, ומנ"ל לפרש שהאב"ע מדבר על הקנים?

ואולי מפני זה, הספר "מעשה חושב" לא הביא את דברי האב"ע כמקור לדבריו, כי האב"ע איננו מדבר על הקנים, רק על הנרות.

2) בענין הנ"ל, הנה התורה שלימה בכרך כ"ב בסופו מציין לעוד פי' האב"ע (פירוש האב"ע הקצב על ספר שמות) כמקור שהקנים הי' בחצי עיגול, בשמות, פ' תרומה כה, לז - "ועשיה את נרתי' שבעה, והעלה את נרתי' והאיר על עבר פני'". ממש האב"ע ב"ה נרתי' (יש להעיר שבפירושו הרגיל על החומש אינו מפרש כלום על פסוק זה): והקדמונים אמרו כי נר אחד באמצע, והששה נערכים זה אחר זה בחצי עיגול, ואחר שהכתוב אמר והאיר אל עבר פני', והטעם אל עבר אחד הנה הצורה ברורה, ע"כ.

ובספר אב"ע של הוצאת מוסד הרב קוק, מציינים בהערה 64 לגמ' מנחות צח, ב על פירוש זה: מלמד שהיו מצדיין פנים כלפי נר אמצעי. במדבר ח, ב - אל מול פני המנורה - פי' והיאר אל עבר פני'.

עכ"פ, מכיון שמפרש פסוק שמדבר רק על הנרות, ובפירושו לא מזכיר אפי' פעם אחד "קנים", רק נרות: נראה שרוצה לפרש שצורת הנרות היו בחצי עיגול [כך: , ומנ"ל לפרש שמכוון לקנים,

אבל בפ' חרומה כה, לב האב"ע כן מבאר פרט, בנוגע לצורת הקנים וז"ל: טעם קנים - עגולים 'ארוכים חלולים', ולכאן כוונתו בפשטות הוא לבאר שהקנים לא היו בצורת כמו הקרשים במשכן, ז.א. קנים בת ד' צדדים [] , אלא היו עגולים (כמו חליל) [] , ולכן מובן מדוע אומר "עגולים ארוכים" ולא חצי עגולים.

(3) ויש להעיר ג"כ על ענין הנ"ל, שכמה דפוסי סידור האריז"ל בחילתו שראיתי, וכן נמצא בכמה בהכנ"ס ממול ה"שמענדר" של התזון, פרק ס"ז בתהלים "למנצח בנגינות מזמור שיר", שכחוב בצורה מנורה עם שבעה קנים בצורה של חצי עיגול, ומדוע זה לא בצורה של המנורה שהי' בבהמ"ק?

מיכאל לוזניק

- ישיבה גדולה ניו הייזען -

ש ו נ ו ת

ז. מבואר בכמה שיחות מכ"ק אדמו"ר שליט"א בפ' "ממלא מקום" דהכוונה היא שממלא את כל מקום הקודמו בלי חסרון.

ויש להעיר בזה מסנהדרין כד, א: והא ר' ישמעאל בר"י ממלא מקום אבותיו הוה וכו' ובפירש"י בד"ה ממלא וכו': חשוב כאביו ועי' ברש"י בשבת נא, א ב"ה ממלא מקום אבותיו כתב: גדול כאביו (עי' טל חורה סנהדרין שם), להעיר מהוריות יא, ב: יהורם ממלא מקום אבותיו, וברש"י שם.

אלי' זילברשטיין

- תוח"ל 770 -

ח. בהמשך למ"ש בקובץ קמה יש להעיר שביום ה' טבת, "ווען משיח וועט קומען, וועט מען זעהן די מעלה פון הודאה און תמימות, וואס אלע גלויבען באמונה טהורה אין ג-ט ב"ה און אין זיין חורה ומצות. תלמוד - פארשטאנד - איז דער גרעסטער פארשטאנד האט א-גרעניץ. אבער הודאה - גלויבען - גלויבען..."

כנראה י"ל שהוא נחור הקדמה לספר ה"מדע" וכמ"ש "אמונה טהורה בה" ובחורתו ובמצותיו".

בדוגמה שם הספר "מדע". ולאח"ז באים הפתגמים שבהם שפיגלט זיך אפ ההלכות "מדע" כמבואר בקובץ הנ"ל.

בהמשך לספר המדע ברמב"ם באה ספר "אהבה". הכולל בתוכו הלכות ק"ש, תפלה, תפלין, ס"ת מזוזה, מילה.

ויש להעיר שכמו"כ תכור הקדמה לספר זה באה פתגם ע"ד תוכן שם הספר - "אהבה". - וזהו לאחרי הפסק שבועיים מתחיל עוה"פ ביום כ"ד טבת (אזמו"ר שאל את הצ"צ: וואס האט דער זיירע געוואלט. מיט דרכי החסידות, און וואס האט ער געוואלט מיט חסידות, ויענהו הצ"צ: דרכי החסידות איז, אז אלע חסידים זאלען זייך ווי איין משפחה ע"פ התורה באהבה . . .

ולאח"ז באה:

יום כ"ה סבת - משיחות אאמו"ר: יציאה מצרים איז דער ארויסגעהן פון מצרים וגבולים -הלכות ק"ש.

יום כ"ו סבת - בברכת ולמלשינים -הלכות תפלה.

יום כ"ז סבת - אידישע גשמיות איז רוחניות דער אויבערשטער גיט אויז גשמיות מיר זאלן דערפון מאכן רוחניות -תוקן ענין (דהלכות) תפלין, מזוזה ס"ת, ברכות, נמילה, שבכולם מתבטא נקודת הפתגם הנ"ל.

בהמשך לזה (ספר אהבה) באה ספר זמנים (לאחרי הפסק קצר): יום ג' שבט - הצ"צ במכתבו ... ספר תורה אור הדפס זה עתה... חלק ראשון על עניני חנוכה ופורים...גם כמה דרושים לחג השבועות... וקצת לפסח... וחלק שני ... מועדים ר"ה ויוב"פ...

יום ד' שבט - מצרים הוא לשון מיצר וגבול... יציאת § מצרים הוא הסרת המיצר והגבול -הל' חמץ ומצה. וראה פ"ז בחחילתו: מ"ע לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים... חייבים לספר ביצי"מ.

ובהלכה ב': ...כולנו היינו עבדים. (והיינו מצרים ויצי"מ).

יום ו' שבט: ...שכל המחברים עד הט"ז והש"ך, והם בכלל, עשו החבורים שלהם ברוח הקודש, וענין רוח"ק איחא בקרבן העדה דשקלים שזהו שמגלים לו רזי תורה, שזהו מבחי' העלם דחכמה. הל' שקלים.

יום ז' שבט: - בהיותו בן שנים עשר נזדמן שלמד ברבים הל' קדוש החדש להרמב"ם, ..-הלכות קדוה"ת.

יום ח' שבט: -בפרט בזמן הזה אשר בחסדי השי"ת אנו עומדים על סף הגאולה, עלינו להאמץ בכל מיני אימוץ, לחזק כל עניני הדת כהידור מצוה, ולשמור אח כל המנהגים מבלי § לוותר אף כל שהוא, ומצוה וחובה על כל רב בישראל, להודיע לקהל עדתו כי הצרות והיסורים חבלי משיח המה, וה"א דורש מאתנו חסובה לחומ"צ, שלא נעכב ביאח משיח צדקנו בקרוב ממשי. -הל' תעניות.

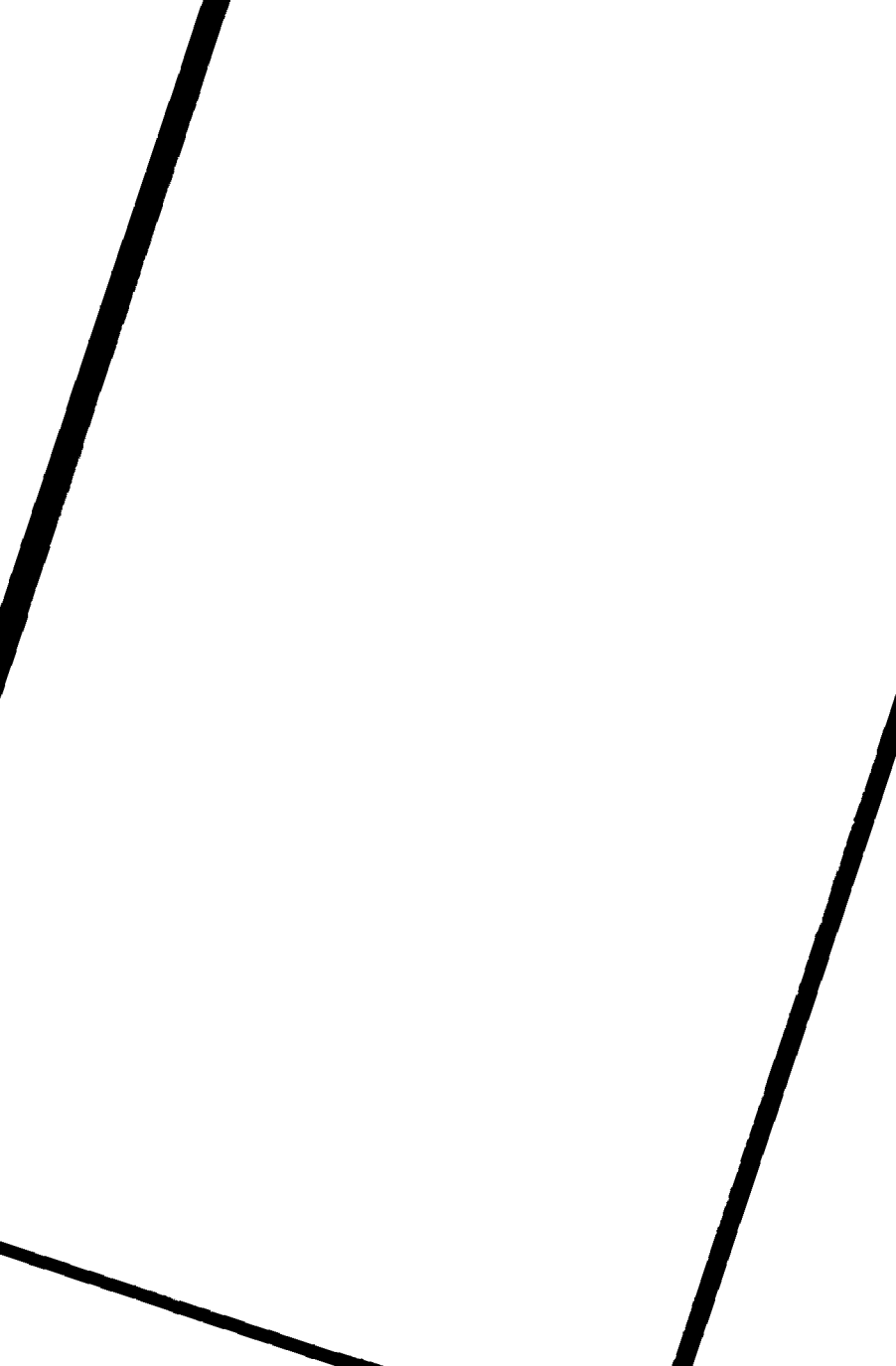
ומפסיק בימי ט' - יו"ד שבט בעניינא דיומא.

יום י"א שבט: - דער סדר פון טאג הויבט זיך אן מיט מודה אני, און דאס זאגט מען פאר נעגל וואסער אפילו בידיים טמאות ווארום כל הטומאות שבעולם זיינען ניט מטמא דעם מודה אני פון א אידען.

שפתגם זה מחאים להל' מגילה (מודה אני -יהודים). וחלקו השני להל' חנוכה (פך השמן שנשאר טהור).

ומכיון שברמב"ם הרי נכללו שני הלכות אלו - מגילה
וחנוכה - תחת כותרת אחד לכך - י"ל - נכנס (תוכנם) גם בהלוח
בפתגם אחד.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

ל ז כ ו ת

הילד חיים יחזקאל שיחי'
לאורך ימים ושנים טובות
לרגל הכנסו בבריתו של א"א ע"ה
ביום א', י"ט מנ"א
תהי' שנת ביאת משיח
שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א
ו ל ז כ ו ת

אחיו: יחיאל יוסף שלום שיחי'

* * *

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' אברהם אליעזר וזוגתו מרת דבורה צפורה שיחיו

ו ו א ס ע ר מ א ן